

**Ośrodek
Pamięć i Przyszłość**
www.pamieciprzyszosc.pl

2013

Sprawozdanie roczne

Sprawozdanie merytoryczne za 2013 rok opis zrealizowanych przedsięwzięć

I) Działalność Ośrodka „Pamięć i Przyszłość” w 2013 r.

Misją Ośrodka „Pamięć i Przyszłość” jest dokumentowanie oraz upowszechnianie dorobku historycznego i kulturowego, stworzonego we Wrocławiu i na Dolnym Śląsku po II wojnie światowej, a w szczególności upowszechnianie wiedzy o oporze społeczeństwa polskiego wobec komunistycznej dyktatury oraz popularyzacja – wśród mieszkańców miasta, a także w Polsce i za granicą – wiedzy o powojennej historii Wrocławia, jako ważnego elementu dziedzictwa europejskiego, w tym o wkładzie Wrocławia w pojednanie europejskie. Ośrodek realizuje te cele poprzez projekty wystawiennicze, edukacyjne i badawcze. Zadaniem strategicznym Ośrodka jest stworzenie stałej ekspozycji ukazującej powojenną historię Wrocławia oraz jej znaczenie dla Polski i Europy. Zadanie to zostanie zrealizowane w najbliższych latach w Centrum Historii „Zajezdnia” na terenie zajezdni przy ul. Grabiszyńskiej, będącej kolebką wrocławskiej „Solidarności”.

W 2013 r. Ośrodek realizował swoją misję poprzez kontynuowanie procesu inwestycyjnego w zajezdni MPK przy ul. Grabiszyńskiej, prowadzenie Centrum Dokumentacyjnego, za pomocą którego zbierane i archiwizowane są materiały i pamiątki dotyczące powojennej historii Wrocławia oraz przez organizację zadań w ramach rocznych linii programowych. W 2013 r. były to projekty związane z rocznicami: powstania Armii Krajowej, 70. rocznicy rzezi wołyńskiej, powstania „Solidarności”, Święta Niepodległości, 300-lecia beatyfikacji i 50. rocznicy ogłoszenia błogosławionego Czesława patronem Wrocławia, wreszcie rocznicami Wystawy Ziem Odzyskanych czy epidemii ospy, która nawiedziła Wrocław w 1963 r. Istotnym wydarzeniem w minionym roku była współorganizacja II edycji Międzynarodowego Festiwalu Historycznego „Wiek XX. Anamneses” oraz współorganizacja festiwalu „Stacja Europa”. W ramach rozwijania współpracy międzynarodowej Ośrodek zorganizował wrocławską odsłonę dwóch zewnętrznych wystaw: ekspozycji o Janie Karskim przygotowanej przez Muzeum Historii Polski oraz ekspozycji poświęconej Andrzejowi Przewoźnikowi stworzonej przez Europejską Sieć Pamięć i Solidarność.

W roku sprawozdawczym Ośrodek kontynuował także rozwijanie kontaktów międzynarodowych: uczestniczył w spotkaniach Platformy Europejskiej Pamięci i Sumienia, podpisał list intencyjny o współpracy z dwoma norweskimi instytucjami – Statsarkivet i Trondheim (Archiwum Państwowym w Trondheim) oraz Opplandsarkivet (Archiwum Zbiorów Prywatnych Okręgu Oppland z siedzibą w Lillehammer).

1. Centrum Historii „Zajezdnia”

Zadaniem strategicznym Ośrodka, wynikającym ze statutu (§3 pkt.4), jest przygotowanie projektu stałej ekspozycji poświęconej powojennej historii Wrocławia i Dolnego Śląska. Przedsięwzięcie to zostanie zrealizowane do 2016 roku na terenie obecnej zajezdni autobusowej przy ul. Grabiszyńskiej. Jest to miejsce ważne dla powojennej historii Wrocławia – tutaj w sierpniu 1980 r. rozpoczął się strajk solidarnościowy z postulatami Stoczni Gdańskiej. Do tego protestu przyłączyły się prawie wszystkie większe zakłady pracy we Wrocławiu, a mieszkańcy miasta manifestowali swoje poparcie dla strajkujących w Zajezdni. W tym miejscu po raz pierwszy od 1945 r. nowi mieszkańcy Wrocławia pokazali, w jaki sposób dokonał się proces „oswajania” nowej kulturowo przestrzeni. W wyniku realizacji projektu obecna hala zajezdni zamieni się w centrum wystaw historycznych – nowoczesnych, multimedialnych prezentacji, za pomocą których opowiemy o powojennej historii Wrocławia od końca drugiej wojny światowej po współczesność. Ponadto projekt

przyczyni się do rewitalizacji przemysłowych obiektów oraz całego obszaru miejskiego. Zajezdnia otworzy swe podwoje dla zwiedzających w 2016 roku, kiedy Wrocław będzie Europejską Stolicą Kultury.

a. prace programowe oraz wydanie materiałów pokonferencyjnych

Podstawą do przygotowania scenariusza ekspozycji stałej, która będzie ulokowana na terenie Centrum Historii „Zajezdnia” są prace programowe. Istotnym ich elementem jest organizacja konferencji naukowych poświęconych powojennym dziejom Wrocławia i Ziemi Zachodnich. Efektem każdej konferencji, poza dyskusją i pracami eksperckimi, jest recenzowane wydawnictwo pokonferencyjne, skierowane głównie do środowiska naukowego, ale dostępne także dla wszystkich zainteresowanych. W styczniu 2013 r. do księgarń trafił tom pokonferencyjny „Dzieci, młodzież i studenci na Ziemiach Zachodnich po II wojnie światowej” pod red. W. Kucharskiego i G. Straucholda. Publikacja jest pokłosiem konferencji zorganizowanej w maju 2011 r. we Wrocławiu przez Ośrodek „Pamięć i Przyszłość” i Instytut Historyczny Uniwersytetu Wrocławskiego.

W ciągu roku sprawozdawczego wydany został kolejny tom będący pokłosiem konferencji zorganizowanej wspólnie z Papieskim Wydziałem Teologicznym oraz Instytutem Historycznym Uniwersytetu Wrocławskiego w 2012 r., wpisujący się we wspomniany cykl: „Droga do stabilizacji polskiej administracji kościelnej na Ziemiach Zachodnich i Północnych po II wojnie światowej. W 40. rocznicę konstytucji apostołskiej Pawła VI *Episcoporum Poloniae coetus*” pod red. W. Kucharskiego. Publikacja zawiera badania na temat organizacji polskiej struktury kościelnej w Polsce zachodniej i północnej po II wojnie światowej, ukazując ten proces w szerokim kontekście polityki wewnętrznej i międzynarodowej.

W roku 2013 r. trwały także przygotowania do wydania książki zawierającej referaty z konferencji „Sport i turystyka na Ziemiach Zachodnich”. Wydanie i promocja publikacji jest zaplanowana na początek 2014 r.

b. wdrożenie procesu inwestycyjnego

W roku sprawozdawczym uzyskano pozwolenie na budowę, uregulowany został także stan prawny nieruchomości. Przygotowane zostało studium wykonalności i złożona została aplikacja o dofinansowanie ze środków Mechanizmu Finansowego EOG 2009–2014. Decyzja w sprawie finansowania zapadnie w pierwszym kwartale 2014 r. Opóźnieniu uległy prace nad koncepcją ekspozycji głównej, będą one kontynuowane w roku 2014.

c. komunikacja społeczna

W roku sprawozdawczym kontynuowane były prace związane z upowszechnianiem wśród wrocławian wiedzy o przyszłej inwestycji. W tym zakresie organizowano na terenie zajezdni imprezy okolicznościowe – obchody rocznic oraz koncert w ramach cyklu wRock for Freedom. Ponadto prowadzono akcję informacyjną za pomocą serwisów społecznościowych oraz przedsięwzięć promocyjnych.

2. Rozwój programu dokumentacyjnego

Program dokumentacyjny realizowany jest przez Ośrodek „Pamięć i Przyszłość” od początku działalności (od 2007 r.). Jego główne zadanie polega na rejestracji i archiwizacji świadectw historii mówionej oraz tworzeniu zasobów zdjęć i pamiątek. Materiały te, po zarchiwizowaniu i zabezpieczeniu, są wykorzystywane w projektach badawczych, edukacyjnych i wystawienniczych Ośrodka.

a. pozyskiwanie nowych świadectw historii mówionej – projekty dokumentacyjne

W roku 2013 pozyskano 69 nowych relacji historii mówionej. Dziewięć z nich pozyskano w ramach kontynuacji programu „Świadkowie historii”, w tym siedem stanowią relacje zrealizowane przez Marcina Bradkę o tematyce dotyczące zbrodni wołyńskiej. Dalsze relacje zostały pozyskane w wyniku konkursu „Grant Oral History”. Każdy z jego uczestników był zobowiązany do dostarczenia wraz z transkrypcją 15 relacji. W efekcie pozyskano z tego tytułu 30 świadectw, które dotyczą trzech monograficznych tematów realizowanych przez młodych badaczy: „Mit pionierów. Heroizacja przeszłości na przykładzie osadników polskich Ziemi Zachodnich” prowadzony przez Pawła Jana Lewandowskiego, „Historia I Liceum Ogólnokształcącego im. Stefana Żeromskiego w Jeleniej Górze w relacjach absolwentów, pracowników, nauczycieli i uczniów w latach 1945–1989” prowadzony przez Marka Szajdę oraz relacje osób zamieszkujących ziemię Złotoryjską w latach 1945–1956 zbierane przez Ewę Sowińską.

W minionym roku zrealizowany został pilotażowy projekt zbierania relacji najwybitniejszych żyjących profesorów wrocławskiego środowiska naukowego. Projekt realizowany był we współpracy z uczelniami Wrocławia: Uniwersytetem Wrocławskim, Uniwersytetem Przyrodniczym, Uniwersytetem Medycznym i Akademią Muzyczną. W ramach projektu Ośrodek stworzył specjalnie przeszkoloną grupę badawczą, której członkowie wykorzystując metodę historii mówionej przeprowadzili wywiady z 30. profesorami z wymienionych uczelni. Część relacji (12) została sfilmowana, a wszystkie, w postaci plików dźwiękowych oraz transkrypcji, zostały włączone do zbiorów Archiwum Ośrodka. Założeniem projektu było wytworzenie metodą oral history grupy unikatowych źródeł, które pozwalają badać przeszłość z perspektywy indywidualnego doświadczenia. Zawarte w nich informacje praktycznie nie występują w archiwach instytucji, dlatego w znaczący sposób wzbogacają naszą wiedzę na temat przeszłości wrocławskich uczelni i twórców wrocławskiej nauki, również o osobiste odczucia, opinie i interpretacje uczestników ważnych wydarzeń i procesów z przeszłości.

Projekt „Wrocławska nauka we wspomnieniach profesorów” został dofinansowany przez Bank Zachodni WBK S.A.

Fundacja Banku Zachodniego WBK

 Bank Zachodni WBK

 Uniwersytet Wrocławski

 UNIwersytet MEDYCZNY
IM. PIASTÓW ŚLĄSKICH WE WROCŁAWIU

b. pozyskiwanie nowych kolekcji zdjęć oraz pamiątek i dokumentów archiwalnych

W roku sprawozdawczym zbiory zdjęć i pamiątek pozyskiwano głównie w formie darów. Pozyskano co najmniej kilka tysięcy różnorodnych źródeł i eksponatów od osób prywatnych i instytucji w postaci skanów i oryginalnych dokumentów, fotografii, ulotek, plakatów, czasopism oraz wydawnictw podziemnych II obiegu. Na szczególną uwagę zasługują materiały aktowe i fotograficzne przekazane przez Mieczysława Piotrowskiego „Dučina” oraz obiekty muzealne przekazane przez Bronisława Zatheya.

c. Kolekcja NAF Dementi

W 2013 r. zakończono realizację projektu „Digitalizacja i upowszechnianie zasobów archiwizacji Niezależnej Agencji Fotograficznej Dementi poprzez Ośrodek Pamięć i Przyszłość”, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007–2013. Do bazy Mona 3-W wprowadzono 8000 rekordów fotografii z Archiwum NAF Dementi. Całość tego zasobu została udostępniona w specjalnie w tym celu utworzonym katalogu on-line wraz z wyszukiwarką zbiorów na stronie internetowej: <http://nafdementi.pamieciprzyszlosc.pl/>

d. opracowywanie zbiorów

W roku sprawozdawczym kontynuowane było ewidencjonowanie i opracowywanie zbiorów w programie Mona 3-W. Utworzono szczegółowe instrukcje opracowania poszczególnych rodzajów zbiorów. W 2013 r. stworzono nowy inwentarz zbiorów: „Zbiory Fotograficzne. Archiwum Stanisława Kokurewicza (FSK)”. W chwili obecnej układ zbiorów w zasobie Centrum Dokumentacyjnego wygląda następująco:

- AHM – Archiwum Historii Mówionej
- AZO-MF – Archiwum Zbiorów Ogólnych-Małe Formaty
- AZO-DF – Archiwum Zbiorów Ogólnych-Duże Formaty
- AZR – Archiwum Zbiorów Rękopiśmiennych
- ACZ – Archiwum Czasopism
- AS – Archiwum Sybiraków
- F – Zbiory Fotograficzne
- FAZN – Zbiory Fotograficzne. Archiwum Zbigniewa Nowaka
- FSK – Zbiory Fotograficzne. Archiwum Stanisława Kokurewicza
- FDEM - Zbiory Fotograficzne. Archiwum NAF Dementi
- M – Muzealia
- MKHT – Muzealia. Kolekcja Henryka Tomaszewskiego
- AV – Zbiory Audiowizualne
- B – Biblioteka

Elektroniczne opracowanie zbiorów w Centrum Dokumentacyjnym

Rodzaj inwentarza	2011 (od września)	2012	2013
AHM	79	61	26
AZO-MF	30	416	170
AZO-DF	-	-	15
AZR	-	3	1
ACZ	-	-	-
AS	-	-	-

F	133	776	657
FSK	-	-	-
FAZN	-	-	-
FDEM	-	2050	5950
M	-	-	-
MKHT	-	-	-
AV	-	-	-
B	-	-	-
RAZEM	242	3306	6819

Zestawienie ilościowe zbiorów opracowanych elektronicznie od września 2011 r.

Rok kalendarzowy	Liczba rekordów
2011	242
2012	3306
2013	6819
RAZEM	10367

W roku sprawozdawczym Centrum Dokumentacyjne zakończyło prace nad opracowaniem zbioru z kolekcji lalek i zabawek Henryka Tomaszewskiego. Inwentarz tego zasobu liczy 989 opracowanych obiektów wraz z dokumentacją fotograficzną.

e. pozostałe działania

- kwerendy

W 2013 r. przeprowadzone zostały kwerendy w zbiorach Ośrodka: dla instytucji zewnętrznych, na potrzeby osób prywatnych, studentów, dziennikarzy itp., na potrzeby własne (głównie do projektów wystawienniczych i wydawniczych) oraz kwerendy zewnętrzne do realizacji projektów własnych (np. Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Dolnośląska Biblioteka Publiczna, Archiwum Państwowe we Wrocławiu, Instytut Pamięci Narodowej we Wrocławiu).

- współpraca instytucjonalna

Centrum prowadzi stałą współpracę m.in. ze Światowym Związkiem Żołnierzy Armii Krajowej - Okręg Dolnośląski, Instytutem Pamięci Narodowej, Zakładem Narodowym im. Ossolińskich, Ośrodkiem Dokumentacji Audiowizualnej Kurii Wrocławskiej, Związkiem Sybiraków we Wrocławiu, Instytutem Historycznym Uniwersytetu Wrocławskiego

3. Organizacja obchodów rocznicowych

a. Rocznica powstania Armii Krajowej

Z okazji 71. rocznicy powstania Armii Krajowej Ośrodek zorganizował drugą edycję konkursu dla młodych zespołów muzycznych „Hard as a ROCK”. Zadaniem uczestników było stworzenie utworu o żołnierzach polskiego podziemia. Celem konkursu było oddanie hołdu żołnierzom podziemia niepodległościowego, zachęcenie młodych twórców do podjęcia w swojej twórczości tematyki związanej z Armią Krajową i Żołnierzami Wyklętymi. Spośród nadesłanych utworów jury wybrało dziewięć, które zaprezentowane zostały podczas koncertu eliminacyjnego w Klubie Muzycznym „Łykend” 17 lutego br. Każdy z zespołów mógł zaprezentować trzy utwory plus jeden konkursowy, który podlegał ocenie jury. W jury w składzie: Grzegorz Kowal – przedstawiciel Ośrodka, Michał Wilgocki – dziennikarz Gazety Wyborczej, Dorota Zgarda – dziennikarka Akademickiego Radio Luz, Marek Łosowski – perkusista zespołu Ostatni Dzień, który zwyciężył w 1 edycji konkursu „Hard as a ROCK”, Krzysztof Jakubczak – organizator koncertów „wROCK for Freedom – Legendy Rocka we Wrocławiu”, wybrało trzy zespoły, które zakwalifikowały się do Wielkiego

Finale. Czwarty zespół został wybrany głosami publiczności. Wielki Finał konkursu odbył się 23 lutego w klubie Muzycznym „Łykend”. Uczestnicy walczyli o nagrodę główną (bon na 3 tys. zł do wykorzystania w jednym ze sklepów muzycznych „Riff”), nagrodę pocieszenia (bon o wartości 1 tys. zł do wykorzystania w jednym ze sklepów muzycznych „Riff”) oraz nagrodę publiczności – gitarę akustyczną ufundowaną przez partnera konkursu Salon Muzyczny „Riff”. Zwycięzcą Wielkiego Finału został zespół FORTECA z utworem „Żołnierze Wyklęci – niezłomni żołnierze”. Zespół zdobył także nagrodę publiczności. Projekt został zrealizowany dzięki dotacji z Fundacji Banku Zachodniego WBK, w ramach programu „Bank Ambitnej Młodzieży”.

Pierwsza edycja konkursy „Hard as a ROCK” znalazła się w finałowej dwunastce plebiscytu Wydarzenie Historyczne Roku 2012 organizowanego przez Muzeum Historii Polski. Głosowanie na WHR 2012 odbywało się w Interencje. Na projekt zgłoszony przez Ośrodek oddano 10% głosów, co dało konkursowi czwarte miejsce w rankingu.

W roku 2014 przewidziana jest kolejna edycja konkursu.

b. Sierpień '80

Z okazji 33. rocznicy powstania „Solidarności” Ośrodek oraz NSZZ „Solidarność” Region Dolny Śląsk przygotowały kolejny koncert w ramach cyklu „wROCK for FREEDOM – Legendy Rocka”. Tym razem na terenie historycznej zajezdni autobusowej przy ul. Grabiszyńskiej zagrali: Goran Bregović & Wedding and Funeral Band, Zakopower i De Press. Jako support zagral zespół FORTECA, zwycięzca konkursu „Hard as a ROCK”. Ośrodek uczestniczył także w organizacji oficjalnych obchodów rocznicowych.

c. Narodowe Święto Niepodległości

Z okazji rocznicy odzyskania niepodległości wraz z NSZZ „Solidarność” Region Dolny Śląsk przygotowały koncert w ramach cyklu „wROCK for FREEDOM – Legendy Rocka” podczas którego zagral zespół KULT.

4. Festiwal „Wiek XX. Anamneses”

W dniach 24–27 listopada Ośrodek wraz z Miastem Wrocław i Tygodnikiem Powszechnym zorganizował II Międzynarodowy Festiwal Historyczny „Wiek XX. Anamneses”. Tematyka spotkań zogniskowana była wokół hasła „1989 - KORZENIE WOLNOŚCI”.

Goście festiwalowi, uczestnicy debat i paneli nie koncentrowali się jedynie na wydarzeniach związa-

nych z przemianami w Europie i na świecie na przełomie lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych XX wieku, ale podkreślali, że tytułowe korzenie wolności sięgają dużo głębiej w przeszłość. Gośćmi specjalnymi Festiwalu byli: Richard Demarco – szkocki artysta i animator kultury, który przez wiele lat kierował największym europejskim festiwalem Sztuki w Edynburgu, Timothy Snyder – amerykański historyk, specjalizujący się w dziejach Europy Środkowej i Wschodniej oraz Ijong Joo z Korei. Ponadto w debatach i spotkaniach udział wzięli m.in.: Andrzej Paczkowski, Joachim Trenkner, Aleksander Smolar, Ryszard Bugaj, Władysław Frasyniuk, Henryk Wujec, Ireneusz Krzemiński, Mikołaj Ivanov i Kornel Morawiecki (pełna lista wydarzeń i gości festiwalowych znajduje się w kalendarium).

Jednym z elementów programu festiwalowego była wystawa pt.: „Richard Demarco – obywatel Europy. Przez Żelazną Kurtynę ku nowej Europie.” Wystawa prezentowała dorobek Richarda Demarco, wieloletniego promotora polskiej sztuki na Międzynarodowym Festiwalu w Edynburgu. Można ją było oglądać w Kinie Nowe Horyzonty.

Festiwalowi towarzyszyły także pokazy filmowe m.in. telewizyjny zapis słynnej debaty Lecha Wałęsy z Alfredem Miodowiczem z listopada 1988 roku oraz filmowe nagrania dokonane przez zachodniemieckich dziennikarzy podczas wielkich demonstracji ulicznych w miastach byłego NRD, późną jesienią 1989 roku.

Festiwalowi towarzyszyły także pokazy filmowe m.in. telewizyjny zapis słynnej debaty Lecha Wałęsy z Alfredem Miodowiczem z listopada 1988 roku oraz filmowe nagrania dokonane przez zachodniemieckich dziennikarzy podczas wielkich demonstracji ulicznych w miastach byłego NRD, późną jesienią 1989 roku.

Współorganizatorami Festiwalu były: Muzeum Historii Polski, Europejskie Centrum Solidarności oraz Instytut Pamięci Narodowej, a partnerami poszczególnych wydarzeń: Fundacja Richarda Demarco, Instytut Historyczny Uniwersytetu Wrocławskiego, Centrum Edukacji Historycznej – Konspira, Instytut Grotowskiego, Narodowe Centrum Kultury oraz Kultura Paryska.

5. Festiwal Stacja Europa

Stacja Europa to nowy, cykliczny, międzynarodowy projekt zorganizowany z inicjatywy Ośrodka „Pamięć i Przyszłość” oraz Europejskiej Sieci Pamięć i Solidarność, przy współpracy Polskich Kolei Państwowych.

Ideą festiwalu jest mówienie o historii Europy za pomocą Środków artystycznych. Założeniem projektu jest łączenie idei pamięci z ideą dialogu, a także kwestii związanych z tożsamością lokalną i z problemami dotyczącymi tożsamości europejskiej. Stacja Europa ma przypominać kluczowe momenty historii Europy, co roku koncentrując uwagę na innym motywie przewodnim – od „Europy podzielonej” w 2013 roku, przez „Europę solidarną”, „Europę dialogu” aż po „Europę zjednoczoną” w roku 2016. Pierwsza edycja wydarzenia odbyła się we Wrocławiu na przełomie września i października na Dworcu Wrocław Główny (23 września – 8 października). Program festiwalu, w skład którego wchodziły działania artystyczne na pograniczu historii i sztuki miały za zadanie ukazać trudną drogę narodów Europy Środkowo-Wschodniej do wolności i do Europy. Na placu przed Dworcem Wrocław Główny zaprezentowana została instalacja zaprojektowana przez

Marka Stanielewicza, stanowiąca metaforę życia po dwóch stronach Żelaznej Kurtyny. W ramach programu festiwalu zorganizowane zostały „Piątki z filmem dokumentalnym” podczas których swoją wrocławską premierę miał film „Punkt oparcia” w reż. Anny Ferens, wyprodukowany przez Europejską Sieć Pamięć i Solidarność. Wyświetlone zostały także filmy: „Europa Środkowa idzie na wolność” i „Kapłan Pojednania. Kardynał Bolesław Kominek 1903–1974”. Natomiast w sobotnie wieczory w przestrzeniach Dworca Głównego prezentowane były przedstawienia i happeningi teatralne, przygotowane przez wrocławskiego reżysera i scenarzystę Krzysztofa Kopkę: „Soul” i „Operacja Orędzie”.

Organizacja przedsięwzięć teatralnych była możliwa dzięki dotacji z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

6. Wystawy

W roku sprawozdawczym Ośrodek zaprezentował we Wrocławiu jedenaście wystaw, w tym:

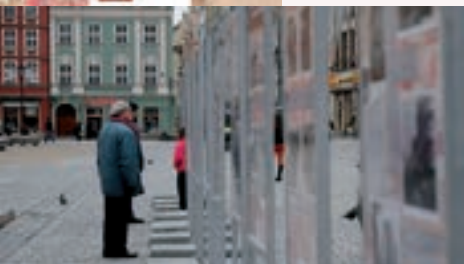
- sześć wystaw plenerowych, prezentowanych na Starym Mieście we Wrocławiu,
- trzy wystawy prezentowane w udostępnionych przez partnerów przestrzeniach (Arsenał Miejski, Kościół Garnizonowy, Kino Nowe Horyzonty),
- dwie wystawy wirtualne.

Wystawy obejrzało ponad 50.000 osób.

a. „Stolica «Ziem Odzyskanych». Wrocław na pocztówce w latach 1945–1956”

W lutym na wrocławskim Rynku można było oglądać wystawę „Stolica «Ziem Odzyskanych». Wrocław na pocztówce w latach 1945–1956”. Pierwsze powojenne pocztówki z Dolnego Śląska i innych regionów ziem zachodnich i północnych miały nie tylko walory krajoznawcze. Były także narzędziem propagandy. Eksponowano na nich średniowieczne zabytki Wrocławia, w których widziano symbole rdzennej „polskości” miasta. Wykorzystując przedwojenne klisze często pokazywano Wrocław niezniszczony przez wojnę, być może by nie zniechęcać potencjalnych osadników z centralnej Polski do przyjazdu „na zachód”. Powstały także całe serie widokówek upamiętniających odbywające się w historycznej

stolicy Śląska wydarzenia propagandowe, z Wystawą Ziem Odzyskanych na czele. Na planszach wystawienniczych można było zobaczyć karty pocztowe z lat 1945–1956, w większości pochodzące z kolekcji Mariusza Kotkowskiego, który był autorem wystawy.

b. „Jan Karski. Człowiek wolności”

„Jan Karski. Człowiek wolności” – to tytuł wystawy, którą od 1 do 18 marca 2013 r. można było oglądać na Rynku wrocławskim, przy pręgierzu. Ekspozycja została przygotowana przez Muzeum Historii Polski w ramach programu „Jan Karski – niedokończona misja” i była wcześniej prezentowana w Warszawie i w siedzibie ONZ w Nowym Jorku. Ośrodek był organizatorem wrocławskiej odsłony ekspozycji. Na przestrzennej konstrukcji zaprezentowana została biografia Karskiego, począwszy od lat spędzonych w rodzinnej Łodzi, poprzez studia, czas wojny, kiedy podjął próbę poinformowania światowej opinii publicznej o zagładzie Żydów, aż po jego działalność powojenną.

Jan Karski był emisariuszem Polskiego Państwa Podziemnego – przewoził tajne informacje z okupowanego kraju na Zachód. Z ramienia AK najpierw został dwukrotnie przerzucony do getta, potem w przebraniu żołnierza niemieckiego wszedł do obozu przejściowego dla Żydów w Izbicy, następnie przekazał Rządowi Polskiemu w Londynie raport na temat zagłady Żydów i skali tej tragedii. Starania Polskiego Rządu i osobiste Karskiego (dotarł on do najwyższych przedstawicieli władz alianckich z ministrem spraw zagranicznych Wielkiej Brytanii Anthonyem Edenem i prezydentem USA Franklinem D. Rooseveltem na czele) nie przyniosły żadnych rezultatów. Rządy Zachodu nie podjęły działań mających na celu zmianę sytuacji Żydów w hitlerowskich Niemczech.

Autorką scenariusza wystawy była Joanna Podolska, dyrektor Centrum Dialogu im. Marka Edelmana w Łodzi.

Na otwarcie wystawy został zorganizowany panel dyskusyjny o roli Jana Karskiego w historii Polski XX w. Udział w nim wzięli: dyrektor Centrum Dialogu im. Marka Edelmana w Łodzi – Joanna Podolska, dyrektor Muzeum Historii Polski – Robert Kostro oraz Małgorzata Linowska – dyrektor Domu Edyty Stein we Wrocławiu. Spotkanie, które odbyło się 1 marca, w Sali Wielkiej Ratusza poprowadził prof. Jakub Tyszkiewicz z Instytutu Historycznego Uniwersytetu Wrocławskiego.

c. „Orędzie”

W 39. rocznicę śmierci kard. Bolesława Kominka, Ośrodek ponownie zaprezentował wystawę „Orędzie”. Ekspozycja w formie komiksu opowiada o okolicznościach powstania orędzia pojednawczego skierowanego do biskupów niemieckich, którego inicjatorem i autorem był kardynał Kominek oraz o reakcjach komunistycznych władz na to wydarzenie. Wystawę można było oglądać od 5 do 19 marca na deptaku przy ul. Oławskiej.

Autorem rysunków do komiksu jest Juliusz Woźny; scenariusz: dr Wojciech Kucharski i Juliusz Woźny, opracowanie graficzne: Paweł Biskupski. W marcu komiks ukazał się także w formie drukowanej.

d. „Golgota Wschodu”

W kwietniu na placu przed Kościołem Garnizonowym we Wrocławiu ponownie można było zobaczyć wystawę „Golgota Wschodu”. Ekspozycja przybliżyła losy kilku osób, które jako dzieci znalazły się w pociągach wiozących zesłańców na Wschód. Realizacja wystawy była możliwa dzięki współpracy Ośrodka z oddziałem Związku Sybiraków we Wrocławiu oraz Stowarzyszeniem Pamięci Zesłańców Sybiru. Na trzydziestu planszach wystawy znalazły się zdjęcia przedmiotów codziennego użytku, fotografie zesłańców, ich zdjęcia rodzinne, skany dokumentów, a także fragmenty wspomnień Sybiraków. Celem wystawy – oprócz przypomnienia tragicznych losów zesłańców – była prezentacja eksponatów izby pamięci, która znajduje się przy wrocławskim Sanktuarium Gulgota Wschodu, upamiętniającym ofiary terroru komunistycznego (istniejącego obok kościoła Matki Boskiej Pocieszenia przy ul. Wittiga). Izba gromadzi pamiątki i dokumenty świadczące o losach Polaków na Wschodzie przekazywane tam przez samych Sybiraków.

e. Losy Polaków. Jerzy Woźniak 1923–2012

Dla upamiętnienia wielkiego patrioty, Jerzego Woźniaka, wrocławski oddział Instytutu Pamięi Narodowej przy współpracy z Ośrodkiem „Pamięć i Przyszłość” przygotował ekspozycję pt. „Losy Polaków. Jerzy Woźniak (1923–2012)”. Wystawa składała się z dwóch części: pierwsza to 15 plasz ogólnohistorycznych, obejmujących najważniejsze, z punktu widzenia historii Polski i losów bohatera, wydarzenia z historii Polski (lata 1918–1990). Druga część to 32 plasz, będące ilustracją życia tytułowego bohatera. Wystawę można było oglądać od 11 do 28 kwietnia 2013 r. w Arsenale Miejskim we Wrocławiu.

f. „W naszej pamięci/Emlékeinkben. Polska prezentacja węgierskiej wystawy >>Andrzej Przewoźnik. 1963–2010. Katyń<<”

W lipcu (3–31 lipca 2013 r.) dzięki współpracy z Europejską Siecią Pamięć i Solidarność wrocławianie mogli zapoznać się z wystawą „W naszej pamięci/Emlékeinkben” poświęconą Andrzejowi Przewoźnikowi. Ośrodek był organizatorem wrocławskiej edycji wystawy. Andrzej Przewoźnik był historykiem, wieloletnim Sekretarzem Rady Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa. Jako organizator uroczystości katyńskich, twórca polskich cmentarzy wojennych w Katyniu, Charkowie i Miednoje, członek Rady Muzealnej Państwowego Muzeum KL Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu-Brzezince czy Muzeum Niepodległości w Warszawie, zyskał sobie opinię strażnika prawdy i pamięci, stojącego ponad politycznymi podziałami i sporami. Wielki przyjaciel Węgrów, znawca ich historii i kultury, został odznaczony Krzyżem Oficerskim Orderu Zasługi Republiki Węgierskiej. Nie przypadkiem więc inicjatorem wystawy podsumowującej dorobek tragicznie zmarłego w katastrofie pod Smoleńskiem wieloletniego szefa ROPWiM był dr Tibor Navracsics, Wicepremier Węgier i Minister Administracji Publicznej i Sprawiedliwości.

Wystawę podsumowującą dorobek Andrzeja Przewoźnika, nie tylko jako historyka, działacza społeczno-politycznego, ale także jednego z twórców polskiej polityki pamięci, można było oglądać w Kościele Garnizonowym św. Elżbiety.

Na zakończenie wystawy, w dniu 31 lipca, w Kamienicy Pod Złotym Słońcem (Rynek 6) zorganizowana została debata o polskiej polityce pamięci, w której udział wzięli: Jolanta Przewoźnik, prof. Jan Rydel (Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie), Marek Mutor (dyrektor Ośrodka „Pamięć i Przyszłość”), prof. Krzysztof Kawalec (dyrektor Delegatury IPN w Opolu, Uniwersytet Wrocławski). Debata poprowadził Rafał Rogulski (dyrektor Sekretariatu Europejskiej Sieci Pamięć i Solidarność).

g. „100 wielkich dni Wrocławia – Wystawa Ziem Odzyskanych 1948”

By przypomnieć wrocławianom i uczcić 65. rocznicę otwarcia monumentalnej Wystawy Ziem Odzyskanych, Ośrodek w dniach 18–31 lipca 2013 r. na ul. Świdnickiej zaprezentował plenerową wystawę autorstwa prof. Jakuba Tyszkiewicza „100 wielkich dni Wrocławia – Wystawa Ziem Odzyskanych 1948”. Ekspozycja została przygotowana we współpracy z Muzeum Miejskim Wrocławia. Na ekspozycji można było zobaczyć zdjęcia z Muzeum Miejskiego, z Archiwum Ośrodka „Pamięć i Przyszłość” oraz pocztówki z kolekcji Mariusza Kotkowskiego.

h. „Uwaga! Choroba zakaźna. Wstęp wzbroniony!”

Ośrodek we współpracy z Archiwum Państwowym we Wrocławiu oraz Wojewódzką Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną we Wrocławiu przygotował plenerową wystawę o epidemii czarnej ospy, która nawiedziła miasto latem 1963 r. Ekspozycja była prezentowana na wrocławskim Rynku obok pręgierza w dniach 5–19 sierpnia 2013 r.

Epidemia ospy prawdziwej (*Variola vera*), nazywanej też czarną ospą, była jedną z największych powojennych epidemii ospy prawdziwej w Europie i ostatnią w Polsce. Liczba osób chorych na ospę lub podejrzanych o tę chorobę wyniosła wówczas 115 osób, a dla siedmiu była bezpośrednią przyczyną śmierci. W samym tylko Wrocławiu ze szczepień przeciwospowych skorzystało ponad 420 tys. osób, a miasto na czas walki z chorobą zostało odcięte od reszty kraju kordonem sanitarnym. Było to wydarzenie w powojennej Polsce bez precedensu, a jego skutki miały znaczenie dla wszystkich Polaków. Autorami wystawy byli dr Grażyna Trzaskowska oraz dr Jarosław Maliniak, a graficznie opracował ją Paweł Biskupski. Na planszach zobaczyć można było fotografie ze zbiorów Archiwum Państwowego, dokumentujące próby walki z chorobą oraz sceny z życia codziennego w zamkniętym mieście. Szczególnie interesujące były fotografie uwieczniające przebieg akcji profilaktycznej zwanej akcją „VV” lub „O”, jej uczestników i bohaterów.

i. „Richard Demarco – obywatel Europy. Przez Żelazną Kurtynę ku nowej Europie”

Wystawa „Richard Demarco – obywatel Europy. Przez Żelazną Kurtynę ku nowej Europie.” była jednym z elementów programu II Międzynarodowego Festiwalu Historycznego Wiek XX. Anamneses organizowanego już po raz drugi we Wrocławiu. Wystawa prezentowała dorobek Richarda Demarco, wieloletniego promotora polskiej sztuki na Międzynarodowym Festiwalu w Edynburgu. Richard Demarco, nagradzany polskimi odznaczeniami państwowymi, doktor hc. wrocławskiej ASP, jest od lat przyjacielem Wrocławia. Historia jego życia ukazuje skomplikowane losy Europy podzielonej żelazną kurtyną i powołanie artysty, który poprzez język sztuki pragnie leczyć podziały i rany społeczeństw Europy. Wystawa była prezentowana w Kinie Nowe Horyzonty na 1 piętrze od 24 listopada – 12 grudnia 2013 r.

7. Działania w Internecie

Na przełomie października i listopada odbyły się premiery dwóch nowych wystaw internetowych realizowanych przez Ośrodek „Pamięć i Przyszłość”:

a. wystawa online – „Z pamiętnika Młodej Lekarki” www.mloda-lekarka.pl

Wirtualna wystawa historyczna poświęcona aktorce, podróżniczce, pisarce, satyryczce, autorce słuchowisk radiowych, w tym najśłynniejszego „Z pamiętnika młodej lekarki” – Ewie Szumańskiej.

Bohaterka wystawy była żołnierzem Armii Krajowej. Grała na deskach teatrów w Krakowie i Łodzi, a po przeprowadzce do Wrocławia była aktorką Teatru Dramatycznego. Pod koniec lat 50. rozpoczęła swoją przygodę z mikrofonem, najpierw jako dziennikarka radiowa, później jako autorka skeczy i słuchowisk. Współpracowała m.in. z Andrzejem Waligórskim, Janem Kaczmarskiem czy Kabaretem Elita. Wcielała się w role m.in. Kiki Starorypińskiej, Babci Pimpusiowej i Basienki z „Rycerzy”. Zastąpiła w eterze jako Młoda Lekarka w autorskiej audycji „Z pamiętnika młodej lekarki”. Na wirtualnej wystawie można zobaczyć unikalne zdjęcia z okresu kiedy Ewa Szumańska występowała w teatrze, fotografie do-

kumentujące jej podróże oraz pracę w radio. Ponadto można wysłuchać nagrań legendarnych audycji, zobaczyć rękopisy. Pomysłodawczynią i autorką wystawy jest Marta Kowalska-Fic. Ekspozycję zobaczyć można pod adresem www.mlada-lekarka.pl.

Premiera wirtualnej ekspozycji miała miejsce 27 października i połączona była z koncertem Kabaretu Elita, z którym przez lata Ewa Szumańska współpracowała w Studiu 202. Na premierze wystawy pojawiała się 500 osób. Wystawa objęta jest honorowym patronatem Prezydenta Wrocławia – Rafała Dutkiewicza. Organizacja przedsięwzięcia została dofinansowana ze środków Narodowego Centrum Kultury w ramach programu Narodowego Centrum Kultury – Kultura Interwencje.

b. wystawa online „Jerzy Woźniak - człowiek do zadań specjalnych” www.jerzywozniak.pl

Drugą wystawą wirtualną przygotowaną w roku sprawozdawczym jest ekspozycja poświęcona Jerzemu Woźniakowi. Opowiada o losach człowieka, który przeszedł z celi śmierci do Wolnej Polski. Historia Jerzego Woźniaka to nie tylko osobista opowieść autorytetu wielu wrocławian, ale także opowieść o losach całego pokolenia, pokolenia Kolumbów. Inauguracja multimedialnej wystawy odbyła się 8 listopada, w przeddzień 90. urodzin jej bohatera. Wirtualną wystawę autorstwa

Grzegorza Kowala można zobaczyć pod adresem www.jerzywozniak.pl.

Premierze wystawy towarzyszyła dyskusja panelowa „Patriotyzm Jerzego Woźniaka a patriotyzm jutra”, w której udział wzięli: poseł Kazimierz Michał Ujazdowski, Marek Mutor – dyrektor Ośrodka „Pamięć i Przyszłość”, Grzegorz Mazur – nauczyciel historii, Marcin Kędziński – prezes Klubu Jagiellońskiego oraz Tadeusz Polkowski – raper, twórca patriotycznego hip-hopu. Po dyskusji odbył się koncert Tadka Polkowskiego – Tadek Firma Solo w Centrum Edukacji Historycznej – Konspira. Projekt został dofinansowany przez Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach programu Patriotyzm Jutra.

8. Projekty badawcze, w tym konferencje

a) Konferencje naukowe

• „Wołyń 1943 r.”

24 czerwca 2013 r. w auli Instytutu Historycznego Uniwersytetu Wrocławskiego odbyła się jednodniowa sesja naukowa poświęcona wydarzeniom wołyńskim. Celem konferencji, zorganizowanej w 70. rocznicę zbrodni wołyńskiej, było podsumowanie dotychczasowego dorobku historiografii polskiej, ukraińskiej oraz niemieckiej na temat tragicznych wydarzeń z 1943 roku. W sesji wzięli udział przede wszystkim historycy, którzy koncentrują swoje badania wokół problematyki relacji polsko-ukraińskich, jak profesorowie: Grzegorz Motyka, Grzegorz Hryciuk i Jan Kęsik. Dorobek historiografii ukraińskiej przedstawił dr Andriy Portnov. Dr. hab. Małgorzata Ruchniewicz naświetliła spojrzenie niemieckich historyków na sprawę mordów wołyńskich i postawy niemieckiej administracji okupacyjnej na Ukrainie w 1943 r. Pracownicy Oddziałowego Biura Udostępniania i Archiwizacji Dokumentów IPN we Wrocławiu – Monika Polakowska i Robert Bednarz zreferowali zawartość zasobu archiwalnego IPN w oddziale we Wrocławiu pod kątem dokumentacji »ukraińskiej«. Został także odczytany referat, przygotowany przez prokuratora Piotra Zajęca z Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Lublinie, o działalności pionu śledczego IPN w sprawie zbrodni wołyńskiej. Organizatorami konferencji byli: Oddział Instytutu Pamięi Narodowej we Wrocławiu, Instytut Historyczny Uniwersytetu Wrocławskiego oraz Ośrodek „Pamięć i Przyszłość”.

- **konferencja „Zmienne oblicze wojny”**

W dniach 20–21 września 2013 r. w Hotelu Tumskim odbyła się konferencja „Zmienne oblicze wojny”, w której udział wzięło 30 naukowców z całej Polski. W swoich referatach poruszali oni tematy związane z rozwojem sztuki wojennej, aspektów społecznych konfliktów zbrojnych. Wnioski płynące z obrad prowadziły do pogłębienia stanu wiedzy na temat wojen i ich ewolucji na przestrzeni dziejów.

Sesja naukowa została zorganizowana przez wrocławski oddział Instytutu Pamięci Narodowej, Instytut Historyczny Uniwersytetu Wrocławskiego i Ośrodek „Pamięć i Przyszłość”.

- **konferencja „Historia, kultura i sztuka dominikanów na Śląsku (1226–2013)”**

Konferencja „Historia, kultura i sztuka dominikanów na Śląsku (1226–2013)” została zorganizowana dla uczczenia 300-lecia beatyfikacji bł. Czesława przez Ośrodek „Pamięć i Przyszłość”, Klasztor Dominikanów we Wrocławiu, Uniwersytet Wrocławski oraz wrocławską Akademię Muzyczną.

Sesję rozpoczęły wykłady historyków poświęcone najstarszym dziejom śląskich dominikanów, a także rozłamowi na tle narodowościowym, jaki dokonał się wśród nich w XV wieku. Pierwszy dzień obrad zakończył referat dr. Wojciecha Kucharskiego, który mówił o funkcjonowaniu i roli kultu bł. Czesława w powojennym Wrocławiu. Obrady drugiego dnia sesji odbywały się w Starym Refektarzu Klasztoru Dominikanów i koncentrowały się głównie na dominikańskiej spuściźnie w dziedzinie architektury i sztuki.

- **V Srebrnogórska Konferencja Historyczna – „Historia miasteczka – niedoceniona perspektywa dziejów”**

Już po raz piąty badacze spotkali się na Srebrnogórskiej Konferencji Historycznej, by dyskutować o dziejach tego niezwykłego zakątka Dolnego Śląska. Dwudniową sesję, która odbyła się 19 i 20 października w siedzibie Gminnej Biblioteki Publicznej, zorganizował Ośrodek „Pamięć i Przyszłość” przy współpracy Uniwersytetu Wrocławskiego. Koordynatorzy projektu, dr Piotr Sroka z ramienia Ośrodka „Pamięć i Przyszłość” oraz dr hab. Tomasz Przerwa z Instytutu Historycznego Uniwersytetu Wrocławskiego, założyli, że prezentowane na konferencji referaty pozwolą spojrzeć na dzieje regionu z perspektywy małej, górskiej miejscowości, jaką jest Srebrna Góra. Poruszano m.in. kwestie rozwoju osadnictwa wzdłuż Gór Czeskich, miejscowego górnictwa, które przyczyniło się do założenia miasta, funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości w okresie nowożytnym, regresu kolei śląskich w latach 20. i 30. XX wieku czy zagłady Żydów z perspektywy małomiasteczkowej społeczności. Wspomniano o słynnej fabryce zegarów Eppnera, karnym oflagu VIII B, w którym przetrzymywano polskich oficerów wziętych do niewoli w 1939 roku, zaginionej grupie fińskich żołnierzy, którzy trafili do twierdzy pod koniec II wojny światowej, poszukiwaniu skarbów w Srebrnej Górze w latach 60. XX wieku, a także działalności organów bezpieczeństwa na tym terenie w latach stalinowskiego terroru. O herbie Srebrnej Góry mówił dr Wojciech Kucharski – wicedyrektor Ośrodka „Pamięć i Przyszłość”, dr Tomasz Przerwa – o XIX-wiecznej historii tego miasteczka, a dr Piotr Sroka – o działalności Towarzystwa Przyjaciół Srebrnej Góry. Przed historykami i badaczami jeszcze niejedno do odkrycia w dziejach tego miasta.

b)Udział pracowników Ośrodka w warsztatach i konferencjach zagranicznych i krajowych

- Grzegorz Kowal wziął udział w międzynarodowym seminarium nt. historii mówionej „LIVING MEMORY, international seminar on oral history”, Liberec, 3–5.03.2013 r., które zorganizowała Liberecka Obcanska Spolecnost

- Dr Piotr Sroka brał udział w organizacji V Srebrnogórskiej Konferencji Historycznej „Historia miasteczka – niedoceniona perspektywa dziejów” (19–20.10.2013 r.).
- Dr Katarzyna Bock wzięła udział w Walnym Zjeździe Polskiego Towarzystwa Historii Mówionej, na którym została wybrana na nowego członka zarządu oraz wzięła udział w warsztatach oral history zorganizowanych w ramach Zjazdu

9. Wydawnictwa

a. Kwartalnik „Pamięć i Przyszłość”

Wydawany od 2008 r. Kwartalnik to interdyscyplinarny periodyk, którego poszczególne numery dotyczą zagadnień z zakresu kultury i historii najnowszej Wrocławia. W roku sprawozdawczym wydane zostały cztery kolejne numery, każdy w nakładzie 600 egzemplarzy:

- „BYĆ KOBIEȚĄ na Ziemiach Zachodnich” nr 19 (1/13): tematem wiodącym numeru były Dolnoślązaczki na przestrzeni wieków, junaczki służby Polsce, kobiety we władzach Wrocławia, szczecińskie opozycjonistki, kobiety Zagłębia Miedziowego, rodzina studencka lat 70.-80. XX w., dysydentki w Czechosłowacji, model kobiecości socjalistycznej w serialu „Szpital na peryferiach”. W ramach numeru poruszony został także temat życia kulturalnego Szczecina w początkach stanu wojennego oraz protest solidarnościowy w sprawie Petra Pospichala.

- „Marzec-Sierpień '68” nr 20 (2/13): numer skoncentrowany był na wydarzeniach roku 1968: protestach mających miejsce w marcu we Wrocławiu i Szczecinie, reformach uczelni wyższych, społeczności żydowskiej w Legnicy oraz opozycji czeskiej i słowackiej po stłumieniu Praskiej Wiosny.

- „Zdrowie” nr 21 (3/13): tematem numeru było zdrowie i budowa systemu opieki medycznej na Dolnym Śląsku. W ramach numeru wspomniana została także epidemia Ospy, która nawiedziła Wrocław 50 lat temu.

- „Październik 1956” nr 22 (4/13): W numerze: 1956 r. nad Wisłą i nad Odrą, Budapeszt '56, Akos Engelmayer o rewolucji węgierskiej, pomniki szczecińskie, wojenne i powojenne losy Polaków w Workucie, teatr pantomima Henryka Tomaszewskiego, relacje PRL-NRD w kontekście wydarzeń 1956 r., a także: codzienność strajkującego Szczecina, rozmowa z Petrem Pospichalem o Aksamitnej Rewolucji i rozpadzie Czechosłowacji, dowcip polityczny w PRL, historia współpracy Drezna i Wrocławia, fotoreportaż „Wiek XX. Anamneses”.

Prowadzona jest stała dystrybucja i sprzedaż czasopisma.

b. „Wrocławski Rocznik Historii Mówionej” - trzeci numer naukowego czasopisma

Wrocławski Rocznik Historii Mówionej, wydawany od 2011 r. skierowany jest nie tylko do historyków, ale także do socjologów, kulturoznawców, antropologów kulturowych, językoznawców itd. Stanowi platformę do refleksji metodologicznej oraz wymiany doświadczeń różnych ośrodków i osób zajmujących się szeroko rozumianą problematyką historii mówionej. Głównym celem czasopisma jest prezentowanie różnych koncepcji metodologicznych, szkół badawczych, realizowanych projektów, dyskusji nad zagadnieniami oral history. Rocznik jest indeksowany w CEEOL – The Central and Eastern European Online Library, CEJSH – The Central European Journal of Social Sciences and Humanities oraz w BazHum. W roku sprawozdawczym WRHM znalazł się wykazie czasopism punktowanych. Zgodnie z przyznaną przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego oceną czasopisma, każdemu opublikowanemu jego na łamach

artykułowi przyznane zostały 3 punkty. W trzecim numerze WRHM znalazły się m.in. artykuły zagranicznych badaczy: Alexandra von Plato i Franki Maubach z Niemiec, Grahama Smitha z Wielkiej Brytanii, Gelinady Grinczenko z Ukrainy oraz Miroslawa Vanka z Republiki Czeskiej. W tomie znalazło się również kilka artykułów czeskich badaczy poruszających temat percepcji metody oral history w Czechach oraz opisujących projekty realizowane w czeskich ośrodkach naukowych. Ponadto w Roczniku opublikowano opracowane relację Ireny Mrówczyńskiej, sprawozdanie z międzynarodowego seminarium w Libercu, poświęconego metodologii oral history oraz sprawozdanie z V Warsztatów Polskiego Towarzystwa Historii Mówionej.

d. Seria „Dolnośląska Solidarność”

W roku sprawozdawczym Ośrodek kontynuował współpracę z Zarządem Regionu NSZZ „Solidarność”, wrocławskim oddziałem Instytutu Pamięci Narodowej oraz Wydawnictwem Profil w zakresie serii wydawniczej „Dolnośląska Solidarność”. W ramach serii ukazują się książki poświęcone ważnym postaciom dolnośląskiej opozycji lat 80. W ramach zawartego porozumienia zadaniem Ośrodka jest wsparcie dla projektu poprzez udostępnianie zbiorów ze swojego archiwum oraz kolportaż publikacji, w szczególności dla uczestników obchodów rocznicowych. Redaktorem serii jest prof. Włodzimierz Suleja z wrocławskiego IPN. Publikacje mają charakter popularnonaukowy. W roku sprawozdawczym ukazały się:

Krzysztof Grzelczyk, *Solidarność drukująca. Wrocławscy drukarze podziemni*, Wrocław 2013

Małgorzata Wanke-Jakubowska, Maria Wanke-Jerie, *Potrzeba ludzi przyzwoitych. Roman Niegosz (1950–1995)*, Wrocław 2013

e. Film dokumentalny „Europa środkowa idzie na wolność”

W roku sprawozdawczym Ośrodek zakończył prace nad filmem Mirosława Jasińskiego „Europa środkowa idzie na wolność”. Film przedstawia kluczowe wydarzenia, które miały miejsce w Polsce, Czechosłowacji i na Węgrzech na początku lat dziewięćdziesiątych, przyczyniając się do utworzenia Grupy Wyszehradzkiej, a przede wszystkim do usunięcia wojsk sowieckich z regionu. Premiera filmu, wyprodukowanego przez Ośrodek i Europejską Sieć Pamięć i Solidarność, miała miejsce w maju na 15. Przeglądzie filmowym KINO NA GRANICY w Cieszynie. Następnie zorganizowane zostały pokazy filmów w Warszawie, Legnicy oraz Wrocławiu. Wrocławskiej premierze towarzyszyła dyskusja o historii najnowszej Europy Środkowej, w której udział wzięli: Mirosław Jasiński, Petruška Šustrová, Rafał Rogulski i

Jarosław Broda. Spotkanie poprowadziła Katarzyna Uczkiewicz. Goście mówili o współpracy środowisk opozycyjnych Polski, Czechosłowacji i Węgier.

Film został zgłoszony do kilku konkursów i festiwali. Zakwalifikował się do przeglądu konkursowego Zamajskiego Festiwalu Filmowego „Spotkania z historią”, a na IV Międzynarodowym Festiwalu Filmów Historycznych i Wojskowych w Warszawie zajął drugie miejsce w kategorii dokument. Zrealizowano także emisję telewizyjną dokumentu.

g. Wydawnictwa pokonferencyjne

Droga do stabilizacji administracji kościelnej na Ziemiach Zachodnich i Północnych po II wojnie światowej. W 40. rocznicę konstytucji apostołkiej Pawła VI Episcoporum Poloniae coetus, red. W. Kucharski, Wrocław 2013

h. Inne wydawnictwa

Jarosław Maliniak, Piotr Sroka, Jarosław Szandrocho, Z piłkarskim Śląskiem przez lata... Historia WKS Śląsk Wrocław 1947–2012, Wrocław 2013

Piotr Sroka, Turystyka w polskich Sudetach w latach 1945–1956, Wrocław 2013

Juliusz Woźny, Orędzie, Wrocław 2013

10. Program edukacyjny

Ośrodek „Pamięć i Przyszłość” prowadzi program skierowany do dzieci i młodzieży szkolnej. W jego skład wchodzi projekty, które mają za zadanie w sposób przystępny i ciekawy promować powojenną historię Wrocławia i Dolnego Śląska wśród najmłodszych jego mieszkańców.

a. konkurs „Świadectwa historyczne”

Konkurs o charakterze międzywojewódzkim skierowany jest do uczniów szkół ponadpodstawowych (kategorie: praca indywidualna ucznia gimnazjum i szkoły ponadgimnazjalnej) i już od 5 lat cieszy się dużą popularnością wśród uczniów i nauczycieli. Zadaniem uczestników konkursu jest przeprowadzenie i opracowanie wywiadu z osobami, które uczestniczyły w ważnych wydarzeniach historycznych. Zgodnie z założeniami planu rocznego w 2013 r. (w czerwcu) została rozstrzygnięta VI edycja konkursu: „Sport i turystyka na Ziemiach Zachodnich. Świadectwa historyczne 1945–1989”, w której udział wzięło sześćdziesięciu pięciu uczniów. Konkurs cieszy się niezmiennie od pięciu lat dużą popularnością wśród uczniów, których prace charakteryzują się wysokim poziomem merytorycznym oraz ciekawym wykonaniem, także od strony technicznej. Jurorami są m.in. historycy Uniwersytetu Wrocławskiego, którzy podkreślają wysoki poziom konkursu. Zwycięzcy otrzymują notebooki oraz dodatkowe punkty przy rekrutacji do szkół ponadgimnazjalnych.

b. konkurs „Namaluj mi historię”

W 2011 r. zadebiutował nowy projekt edukacyjny skierowany do uczniów szkół podstawowych – konkurs plastyczny „Namaluj mi historię”. Jego trzecia edycja odbyła się pod hasłem „Odbuduj Wrocław”. Zadaniem konkursowym było stworzenie pracy plastycznej (wykonanej dowolną techniką) przedstawiającą autorską wizję ucznia na temat znanego lub mniej znanego budynku czy elementu architektonicznego Wrocławia. Prace kwalifikowane były w dwóch kategoriach wiekowych: praca ucznia klas 1–3 szkoły podstawowej oraz praca ucznia klas 4–6. W roku sprawozdawczym udział w konkursie wzięła rekordowa liczba uczestników – 380 osób. Uczniowie wykonali bardzo ciekawe i różnorodne prace, wysoko ocenione przez komisję konkursową pod przewodnictwem pani prof.

Joanny Wojdon – historyka i dydaktyka historii. Rozdanie nagród odbyło się wspólnie z rozdaniem nagród w konkursie „Świadectwa historyczne” w czerwcu 2013 r.

c. programu stypendialny

W ciągu roku sprawozdawczego w ramach ogólnopolskiego konkursu „Stypendium dla młodego naukowca” skierowanego do doktorantów podejmujących w swych badaniach tematy związane z historią Ziemi Zachodnich, w czerwcu zakończona została jego V edycja, a w październiku ogłoszona VI. W grudniu komisja konkursowa pod przewodnictwem prof. Jakuba Tyszkiewicza wyłoniła dwóch zwycięzców: panią Aleksandrę Paprot (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Instytut Etnologii i Antropologii Kulturowej), która pisze pracę pt. „Współczesne strategie kreowania tożsamości regionalnej oraz lokalnej na Ziemiach Zachodnich i Północnych. Analiza polityki instytucji kultury na przykładzie Żuław i Powiśla” oraz pana Michała Palczyńskiego (Uniwersytet Wrocławski, Instytut Historyczny), który pisze pracę pt. „Organizacje dla młodzieży na Dolnym Śląsku w latach 1945–1956”. Oboje stypendyści będą wspierani w swych badaniach przez Ośrodek do czerwca 2014.

d. gry miejskie

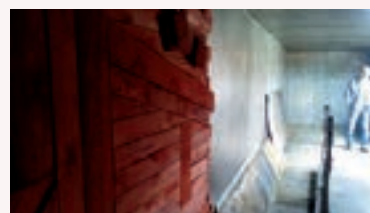
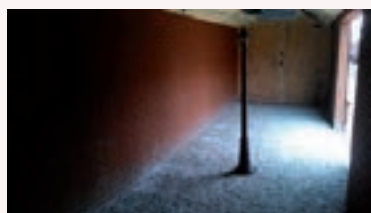

W roku sprawozdawczym Ośrodek wspólnie ze Skautami Europy zorganizował kolejną grę miejską – „Jan Paweł II w mieście spotkań”. Odbyła się ona 13 października 2013 r. z okazji Dnia Papieskiego oraz 35. rocznicy ogłoszenia wyboru Jana Pawła II na papieża. Miała ona za zadanie przypomnieć wrocławianom biografię zmarłego w 2005 r. papieża.

11. Modernizacja wystawy „Pociąg do historii”

W roku sprawozdawczym kontynuowano modernizację wystawy, zgodnie z projektem przygotowanym przez wrocławskiego artystę, pana Marka Stanielewicza. Oprócz prac technicznych, takich jak: wykonanie instalacji elektrycznej, montaż kanałów wentylacyjnych, wykonano także izolację termiczną dachu oraz prace aranżacyjne wewnątrz wagonów pociągu. Wagony są przygotowane do prac wykończeniowych, to jest do montażu multimedialnych oraz ikonografii, które nastąpią w pierwszej połowie roku 2014.

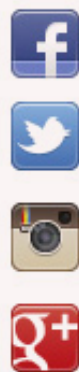
12. Projekty pod szyldem Europejskiej Stolicy Kultury

a) seria komiksów o Wrocławiu

W ramach obchodów Europejskiej Stolicy Kultury Wrocław 2016 w roku sprawozdawczym zainaugurowany został projekt serii komiksów o Wrocławiu. Ma on zapoczątkować cykl wydarzeń związanych z ESK, w których komiks zostanie wykorzystany do promocji miasta. W roku 2013 rozpoczęły się prace na przygotowaniu pierwszego komiksu o Wrocławiu, którego autorem będzie Jerzy Chmielewski (Papcio Chmiel). Bohaterem komiksu będzie Tytus de Zoo, który przybędzie do średniowiecznego Wrocławia. Komiks zostanie wydany na początku roku 2014.

Projekt jest realizowany we współpracy z Narodowym Centrum Kultury i Stowarzyszeniem Twórców „Contur”.

Projekt promowany jest za pośrednictwem mediów społecznościowych. W czerwcu 2013 r. uruchomiony został profil #Tytus we Wrocławiu na Facebooku, który przez siedem miesięcy funkcjonowania zgromadził już ponad 5000 fanów.

W kolejnych latach do współpracy przy tworzeniu komiksów zostaną zaproszeni inni znani twórcy komiksów z Polski i Europy.

13. Wydarzenia

a) Dolnośląski Salon Wydawniczy SILESIANA

W roku sprawozdawczym Ośrodek po raz pierwszy wziął udział w 4. Targach Książki Regionalnej – Dolnośląski Salon Wydawniczy SILESIANA, organizowanych przez Dolnośląską Bibliotekę Publiczną im. Tadeusza Mikulskiego w dniach 18–21 kwietnia. Ośrodek prezentował na nich swoje publikacje, m.in. kwartalnik „Pamięć i Przyszłość”, Wrocławski Rocznik Historii Mówionej i „Z piłkarskim Śląskiem przez lata... Historia WKS Śląsk Wrocław 1974–2012” oraz zorganizował trzy spotkania promujące nowości wydawnicze. Pierwsze z nich promowało 19. numer kwartalnika pt. „BYĆ KOBIECĄ na Ziemiach Zachodnich”. W panelu dyskusyjnym pn. „Wzorec kobiecości wobec przemian społecznych po II wojnie światowej” udział wzięli: dr Joanna Hytrek-Hryciuk, dr Rafał Nowakowski i red. Katarzyna Kaczorowska. Panel poprowadziła dr Katarzyna Uczkiewicz – redaktor naczelna kwartalnika „Pamięć i Przyszłość”.

Ponadto w ramach targów zorganizowane zostało spotkanie z dr. Piotrem Sroką autorem książki „Turystyka w polskich Sudetach w latach 1945–1956” oraz spotkanie promujące album „Z piłkarskim Śląskiem przez lata... Historia WKS Śląsk Wrocław 1947–2012” autorstwa dr. Jarosława Maliniaka i dr. Piotra Sroki.

b) Noc Muzeów

Ośrodek po raz kolejny wziął udział w Europejskiej Nocy Muzeów, zorganizowanej 19 maja. Spacerujący po zachodzie słońca bulwarem Xawerego Dunikowskiego mogli oglądać krótkie filmy wyprodukowane przez Ośrodek: „Oczami dziecka” ukazujący historię Zbigniewa Nowaka – fotografa i wieloletniego współpracownika „Wieczoru Wrocławia”, który jako dziecko był świadkiem powstań: Warszawskiego oraz w Getcie Warszawskim, a następnie przeniósł się wraz z rodzicami do jeszcze niemieckiego Wrocławia. Obraz przedstawia świat wojny i pierwszych dni po jej zakończeniu widziany oczami dziecka. Drugim wyświetlanym filmem był obraz „Czarno-biały”. Ponadto na ekranie rozciągniętym między drzewami, wyświetlane były archiwalne zdjęcia Wrocławia autorstwa Zbigniewa Nowaka, skonstrastowane z współczesnymi zdjęciami miasta.

c) Spektakl teatralny „Wielki PLUSSSK”

By uczcić 60. rocznicę ustanowienia rekordu pływackiego w stylu klasycznym na 100 m przez wrocławskiego sportowca Marka Petrusewicza, Ośrodek zrealizował ponowny pokaz przedstawienia „Wielki PLUSSSK”. Przygotowany przez Ośrodek i Teatrakcję spektakl swoją premierę miał podczas Nocy Muzeów w roku 2012. Autorem scenariusza i reżyserem przedstawienia jest Krzysztof Kopka, a w rolę Petrusewicza wcielił się wrocławski aktor Jakub Giel. Spektakl został

zagrany na tym samym basenie – przy ul. Teatralnej 10–12 – na którym 18 października 1953 roku pływak pobił rekord. Spektakl dofinansowano ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

II) Publikacje pracowników:

Teksty

1. W. Kucharski, Edukacja historyczna miejskiej instytucji kultury na przykładzie projektów Ośrodka „Pamięć i Przyszłość” z Wrocławia, [w:] Kultura pamięć. Studia i szkice, red. A. Chlewicka, T. Kawski, Bydgoszcz 2013, s. 228-242.
2. W. Kucharski, Heraldyka i sfragistyka Srebrnej Góry, [w:] Srebrna Góra. Historia miasteczka. Niedoceniona perspektywa dziejów, [w druku].
3. W. Kucharski, Kult bł. Czesława po II wojnie światowej we Wrocławiu, [w:] Historia Kultura i sztuka domników na Śląsku (1226-2013), red. D. Galewski, W. Kucharski, [w druku].
4. W. Kucharski, Między Żywcem a Wrocławiem. Tadeusz Wyrwalski, harcerz, przyrodnik, pisarz, „Gronie” Historia - Kultura - Sztuka, nr XIII (2013), s. 47-77.
5. W. Kucharski, Próby nawiązania stosunków dyplomatycznych między PRL a Stolicą Apostolską w latach 1965-1974 w świetle depesz polskiej ambasady we Włoszech, „Dzieje Najnowsze”, R. XLV (2013), z. 3, s. 103-124.
6. W. Kucharski, Stabilizacja polskiego Kościoła na Ziemiach Zachodnich i Północnych w świetle raportów polskich dyplomatów w Rzymie z lat 1945-1972, [w:] Droga do stabilizacji polskiej administracji kościelnej na Ziemiach Zachodnich i Północnych po II wojnie światowej. W 40. Rocznicę wydania konstytucji apostolskiej Pawła VI *Episcoporum Poloniae coetus*, red. W. Kucharski, Wrocław 2013, s. 121-136.
7. W. Kucharski, Stosunki dyplomatyczne między Polską a Stolicą Apostolską w latach 1945-1965 w świetle depesz polskiej ambasady we Włoszech, „Śląski Kwartalnik Historyczny Sobótka”, [w druku].
8. J. Maliniak, P. Sroka, J. Szandrocho, Z piłkarskim Śląskiem przez lata... Historia WKS Śląsk Wrocław 1947–2012, Wrocław 2013.
9. Miasto jako pogranicze. Z Krzysztofem Czyżewskim rozmawia Katarzyna Uczkiewicz, „Pamięć i Przyszłość” nr 20 (2/2013), s.70-75 .
10. Nie czuliśmy się ofiarami, mówi Petr Pospichal, czeski dysydent, rzecznik Karty 77, w rozmowie z Katarzyną Uczkiewicz, „Pamięć i Przyszłość” nr 22 (4/2013), s. 65-70.
11. P. Sroka, Browar w Kłodzku w latach 1945–1978, [w:] Z dziejów przemysłu po 1945 roku, red. E. Kościak, R. Klementowski, Wrocław 2012, s. 153–163.
12. P. Sroka, Turistika, rekreace a lázně, [w:] Kladsko. Dějiny regionu, red. O. Felcman, R. Gładkiewicz a kolektiv, Hradec Králové, Wrocław, Praha, Kłodzko 2012, s. 336–351.

13. P. Sroka, Turystyka w polskich Sudetach w latach 1945–1956, Wrocław 2013.
14. P. Sroka, Twierdza srebrnogórska w polskiej literaturze lat 1945–1989, [w:] Twierdza srebrnogórska IV. Wojna siedmioletnia w Sudetach i nowożytnie fortyfikacje górskie, red. T. Przerwa, G. Podruczny, Wrocław 2013, s. 142–151.
15. K. Uczkiewicz, Kobieta na peryferiach. Wzorzec kobiecości w (późno)socjalistycznej popkulturze czeskiej, „Pamięć i Przyszłość” nr 19 (1/2013), s. 53-56.
16. K. Uczkiewicz, O, my umiemy czekać... Dziewiętnastowieczny projekt czeskiego odrodzenia narodowego w tetralogii Vladimíra Macury Ten, który bude, [w:] Przyszłość w kulturze, Prace Kulturoznawcze XV, 2013, red. I. Topp, K. Łukasiewicz, s. 151-162.

Recenzje

17. W. Kucharski, rec.: J. Pater, Książdz infułat dr Karol Milik jako rządca archidiecezji wrocławskiej w latach 1945-1951, Wrocław 2012, ss. 407 , „Śląski Kwartalnik Historyczny Sobótka”, R. LXVIII (2013), nr 3, s. 180-184.

Redakcja

18. Droga do stabilizacji polskiej administracji kościelnej na Ziemiach Zachodnich i Północnych po II wojnie światowej. W 40. Rocznicy wydania konstytucji apostolskiej Pawła VI *Episcoporum Poloniae coetus*, red. W. Kucharski, Wrocław 2013
19. „Wrocławski Rocznik Historii Mówionej”, red. W. Kucharski, t. 3 (2013)
20. Kwartalnik „Pamięć i Przyszłość”, red. K. Uczkiewicz, t. 19-22 (2013)

Tłumaczenia

21. Ondřej Macura, wiersze z tomu *Sklo: Socjopaci w łódce, Jesienny wieczór, Oni-znowu ci drudzy*, Inżynierska praca, Sentyment, Piękna turystyka, z czeskiego przełożyła Katarzyna Uczkiewicz, „Rita Baum” nr 27 (wiosna 2013), s. 103-107
22. Pavel Mucke, *Dole i niedole czeskiej oral history (1990-2012)*, przeł. Katarzyna Uczkiewicz, „Wrocławski Rocznik Historii Mówionej”, t. 3, Wrocław 2013, s. 131-160
23. Miroslav Vaněk, *Czeska oral history w perspektywie globalnej. Podobieństwa i różnice*, przeł. Katarzyna Uczkiewicz, „Wrocławski Rocznik Historii Mówionej”, t. 3, Wrocław 2013, s. 161-173
24. Hana V. Bortlová, *Kilka uwag o narracji biograficznej czeskich strażaków (projekt Społeczeństwo czeskie w okresie tzw. Normalizacji i transformacji w świetle oral history)*, przeł. Katarzyna Uczkiewicz, „Wrocławski Rocznik Historii Mówionej”, t. 3, Wrocław 2013, s. 176-185
25. Lenka Krátká, *Byłem ciekawy, czy morze jest słone! Czechosłowacka Żegluga Morska we wspomnieniach marynarzy czechosłowackich (1959-1989)*, przeł. Katarzyna Uczkiewicz, „Wrocławski Rocznik Historii Mówionej”, t. 3, Wrocław 2013, s. 187-204
26. Jiří Hlaváček, *Początki tzw. normalizacji w czechosłowackiej Armii Ludowej we wspominkach świadków*, przeł. Katarzyna Uczkiewicz, „Wrocławski Rocznik Historii Mówionej”, t. 3, Wrocław 2013, s. 205-223,

III) Kalendarium 2013 r.

- 11 stycznia** – ogłoszenie naboru wniosków do III edycji konkursu „Grant Oral History”
- 16 stycznia** – Dyrektor Marek Mutor wziął udział w spotkaniu inauguracyjnym kolejną edycję programu grantowego „Patriotyzm Jutra”, Warszawa Muzeum Historii Polski
- 17 stycznia** – kinowa premiera filmu „Złota Drużyna”, Kino Nowe Horyzonty
- 23 stycznia** – promocja książki „Dzieci, młodzież i studenci na Ziemiach Zachodnich po II wojnie światowej”, Księgarnia Tajne Komplet
- 25 stycznia** – promocja drugiego numeru Wrocławskiego Rocznika Historii Mówionej
- 01–18 lutego** – wystawa „Stolica «Ziem Odzyskanych». Wrocław na pocztówce w latach 1945–1956”; Rynek, Wrocław
- 4 lutego** – ogłoszone zostały wyniki pierwszego etapu konkursy „Hard as a ROCK”
- 15 lutego** – wyniki konkursu „Grant Oral History”
- 17 lutego** – koncert eliminacyjny konkursu „Hard as a ROCK”; Klub Muzyczny „Łykend”, Wrocław
- 23 lutego** – koncert finałowy konkursu „Hard as a ROCK”; Klub Muzyczny „Łykend”, Wrocław
- 1–18 marca** – prezentacja wystawy „Jan Karski. Człowiek wolności”; Rynek, Wrocław
- 1 marca** – panel dyskusyjny poświęcony znaczeniu postaci Jana Karskiego w historii Polski XX wieku; Ratusz, Wrocław
- 3–5 marca** – udział przedstawiciela Ośrodka w międzynarodowym seminarium nt. historii mówionej „LIVING MEMORY, international seminar on oral history „, Liberecka Obcanska Spolecnost; Liberec
- 5–19 marca** – prezentacja wystawy „Orędzie”; ul. Oławska, Wrocław
- 6 marca** – promocja zeszytów edukacyjnych „Nasz Wrocław – nasz region”; Zespole Szkół nr 1 przy ul. Słubickiej, Wrocław
- 12 marca** – ogłoszenie III edycji konkursu „Namaluj mi historię” pod hasłem „Odbuduj Wrocław”
- 19 marca** – pierwsza edycja konkursy „Hard as a ROCK” nominowana do finału plebiscytu Wydarzenie Historyczne Roku 2012 organizowanego przez Muzeum Historii Polski
- 27 marca** – ukazał się komiks historyczny „Orędzie” autorstwa Juliusza Woźnego
- 28 marca** – dystrybucja kwartalnika „Pamięć i Przyszłość” nr 19 – „BYĆ KOBIECĄ na Ziemiach Zachodnich”
- 4 kwietnia** – projekt „Hard as a Rock” zajął czwarte miejsce w plebiscycie Wydarzenie Historyczne Roku 2012
- 9–22 kwietnia** – prezentacja wystawy „Golgota Wschodu”; plac przy kościele św. Elżbiety, Wrocław
- 11–28 kwietnia** – prezentacja wystawy „Losy Polaków. Jerzy Woźniak (1923–2012)” współorganizowanej przez Instytut Pamięi Narodowej i Ośrodek „Pamięć i Przyszłość”
- 12 kwietnia** – dystrybucja albumu „Z piłkarskim Śląskiem przez lata...Historia WKS Śląsk Wrocław”
- 18 kwietnia** – promocja albumu „Z piłkarskim Śląskiem przez lata...Historia WKS Śląsk Wrocław” połączona z debatą „Zachowanie futbolowej pamięci – mit czy dobre chęci”, Klub WKS Śląsk Wrocław
- 18–21 kwietnia** – udział w Dolnośląskim Salonie Wydawniczym SILESIANA; Dolnośląska Biblioteka Publiczna im. Tadeusza Mikulskiego, Wrocław
- 19 kwietnia** – spotkanie „Wzorzec kobiecości wobec przemian społecznych po II wojnie światowej” promujące 19 numer kwartalnika „BYĆ KOBIECĄ na Ziemiach Zachodnich” „Pamięć i Przyszłość” w ramach Dolnośląskiego Salonu Wydawniczego SILESIANA; Dolnośląska Biblioteka Publiczna im. Tadeusza Mikulskiego, Wrocław
- 20 kwietnia** – promocja książki „Turystyka w polskich Sudetach w latach 1945–1956” autorstwa Piotra Sroki, w ramach Dolnośląskiego Salonu Wydawniczego SILESIANA; Dolnośląska Biblioteka Publiczna im. Tadeusza Mikulskiego, Wrocław
- 20 kwietnia** – promocja książki „Z piłkarskim Śląskiem przez lata... Historia WKS Śląsk Wrocław 1974–2012”

autorstwa Jarosława Maliniaka, Piotra Sroki i Jarosława Szandrocho w ramach Dolnośląskiego Salonu Wydawniczego SILESIANA; Dolnośląska Biblioteka Publiczna im. Tadeusza Mikulskiego, Wrocław

- 23 kwietnia** – promocja książki „Wszystko, co robiliśmy, okazało się potrzebne” autorstwa Kamila Dworaczka i Tomasza Przedpeńskiego współwydanej przez Ośrodek „Pamięć i Przyszłość”; Restauracja Steinhaus, Wrocław
- 3 maja** – premiera wyprodukowanego przez Ośrodek „Pamięć i Przyszłość” i Europejską Sieć Pamięć i Solidarność filmu „Europa Środkowa idzie na wolność” w reżyserii Mirosława Jasińskiego w ramach 15. Przeglądu filmowego KINO NA GRANICY w Cieszynie
- 6 maja** – dystrybucja książki „Festung Breslau – 1945 – Nieznany obraz” współwydanej przez Ośrodek „Pamięć i Przyszłość”
- 19 maja** – pokaz filmów wyprodukowanych przez Ośrodek „Pamięć i Przyszłość” i prezentacja archiwalnych fotografii Wrocławia w ramach Nocy Muzeów; Bulwar Xawerego Dunikowskiego, Wrocław
- 3 czerwca** – legnicka premiera filmu „Europa Środkowa idzie na wolność”; Centrum Konferencyjno-Widowskie Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Witelona w Legnicy
- 4 czerwca** – wrocławska premiera filmu „Europa Środkowa idzie na wolność” połączona z dyskusją o historii najnowszej Europy Środkowej, w której udział wzięli: Mirosław Jasiński, Petruška Šustrová, Rafał Rogulski i Jarosław Broda; Kino Nowe Horyzonty, Wrocław
- 11 czerwca** – wyniki konkursów: „Sport i turystyka na Ziemiach Zachodnich. Świadectwa historyczne 1945–1989” oraz „Namaluj mi historię – Odbuduj Wrocław”
- 22 czerwca** – pokaz filmu dokumentalnego Jana Jakuba Kolskiego „Zostań z nami...” w 30. rocznicę wizyty bł. Jana Pawła II we Wrocławiu, w ramach Nocy Kościołów 2013 we Wrocławiu; Stary Refektarz klasztoru oo. Dominikanów we Wrocławiu
- 24 czerwca** – konferencja naukowa „Wołyń 1943 r.”, zorganizowana wraz z Instytutem Pamięci Narodowej i Instytutem Historycznym UW.; Wrocław
- 28 czerwca** – konferencja prasowa inaugurująca projekt „Tytus we Wrocławiu”
- 1–31 lipca** – prezentacja wystawy „W naszej pamięci/Emlékeinkben” przygotowanej przez Europejską Sieć Pamięć i Solidarność; Kościół Garnizonowy św. Elżbiety, Wrocław
- 3 lipca** – dystrybucja kwartalnika „Pamięć i Przyszłość” nr 20 – „MARZEC-SIERPIEŃ ‘68”
- 18–31 lipca** – prezentacja wystawy „100 wielkich dni Wrocławia – Wystawa Ziem Odzyskanych 1948”; ul. Świdnicka, Wrocław
- 31 lipca** – debata o polskiej polityce pamięci; Kamienica Pod Żłotym Słońcem, Rynek, Wrocław
- 5–19 sierpnia** – prezentacja wystawy „Uwaga! Choroba zakaźna. Wstęp wzbroniony!”; Rynek, Wrocław
- 7 sierpnia** – film „Europa Środkowa idzie na wolność” zakwalifikował się do przeglądu konkursowego Zamajskiego Festiwalu Filmowego „Spotkania z historią”
- 29 sierpnia** – przedstawiciele Ośrodka podpisali list intencyjny o współpracy z dwiema norweskimi instytucjami – Statsarkivet i Trondheim (Archiwum Państwowym w Trondheim) oraz Opplandsarkivet (Archiwum Zbiorów Prywatnych Okręgu Oppland z siedzibą w Lillehamer); Lillehamer
- 31 sierpnia** – koncert „wROCK for FREEDOM” (Goran Bregovic, Zakopower, De Press i Forteca); zajezdnia przy ul. Grabiszyńskiej, Wrocław
- 2 września** – Dyrektor Marek Mutor przedstawił dyrektorom Instytutów Polskich koncepcję Centrum Historii Zajezdnia; Sala Sesyjna Rady Miasta, Wrocław
- 20–21 września** – konferencja naukowa „Zmienne oblicze wojny”, zorganizowana wraz z Instytutem Pamięci Narodowej i Instytutem Historycznym UW.; Hotel Tumski, Wrocław
- 23 września** – 8 października – Festiwal Stacja Europa; Dworzec Główny, Wrocław

- 23 września** – otwarcie festiwalu, prezentacja instalacji artystycznej „Europa podzielona” autorstwa Marka Stanielewicza; plac przed Dworcem Głównym, Wrocław
- 27 września** – pokaz filmów: „Punkt oparcia” i „Europa Środkowa idzie na wolność”; Sala sesyjna, Dworzec Główny, Wrocław
- 28 września** – premiera spektaklu „Soul” w reżyserii Krzysztofa Kopki; Dworzec Główny, Wrocław
- 4 października** – pokaz filmów: „Kaptan pojednania. Kardynał Bolesław Kominek 1903-1974” i „Europa Środkowa idzie na wolność”; Sala sesyjna, Dworzec Główny, Wrocław
- 5 października** – premiera spektaklu „Operacja Orędzie” w reżyserii Krzysztofa Kopki; Dworzec Główny, Wrocław
- 30 września** – dystrybucja kwartalnika „Pamięć i Przyszłość” nr 21 „ZDROWIE”
- 6 października** – film „Europa Środkowa idzie na wolność” zajął drugie miejsce w kategorii dokument na IV Międzynarodowym Festiwalu Filmów Historycznych i Wojskowych w Warszawie
- 11–12 października** – udział przedstawiciela Ośrodka w sesji naukowej „Historia, kultura i sztuka dominikanów na Śląsku (1226–2013)” zorganizowanej w 300-lecie beatyfikacji bł. Czesława; Aula Leopoldina Uniwersytetu Wrocławskiego oraz w Stary Refektarz Klasztoru Dominikanów
- 13 października** – gra miejska „Jan Paweł II w mieście spotkań”; Stare Miasto, Wrocław
- 18 października** – spektakl „Wielki Plusssk. Historia Marka Petruszewicza”; Wrocławskie Centrum SPA, Wrocław
- 18–20 października** – udział przedstawicieli Ośrodka w Walnym Zjeździe Polskiego Towarzystwa Historii Mówionej oraz w warsztatach oral history zorganizowanych w ramach Zjazdu; Kraków
- 19–20 października** – udział przedstawicieli Ośrodka w V Srebrnogórskiej Konferencji Historycznej – „Historia miasteczka – niedoceniona perspektywa dziejów”; Srebrna Góra
- 22 października** – ogłoszenie VI edycji konkursu „Stypendium dla młodego naukowca”
- 27 października** – premiera wirtualnej wystawy www.mloda-lekarka.pl połączonej z koncertem Kabaretu Elita; Sala koncertowa Radia Wrocław, Wrocław
- 8 listopada** – premiera wystawy wirtualnej www.jerzywozniak.pl połączonej z koncertem Tacka Polkowskiego; Liceum Ogólnokształcące nr 3, Centrum Edukacji Historycznej „Konspira”, Wrocław
- 11–10 listopada** – koncert „wROCK for FREEDOM” (Coma, Hunter, Acid Drinkers, Kult); Hala Orbita, Wrocław
- 13 listopada** – Dyrektor Ośrodka wszedł do władz Platformy Europejskiej Pamięci i Sumienia (Platform of European Memory and Conscience); Haga
- 18 listopada** – ukazała się książka „Droga do stabilizacji administracji kościelnej na Ziemiach Zachodnich i Północnych po II wojnie światowej. W 40. rocznicę konstyтуcji apostołskiej Pawła VI Episcoporum Poloniae coetus”
- 18 listopada** – złożenie kwiatów pod pomnikiem kardynała Bolesława Kominka; bulwar S. Wyszyńskiego, Wrocław
- 24–27 listopada** – II Międzynarodowy Festiwal Historyczny „Wiek XX. Anamneses. – ’89 Korzenie wolności”; Wrocław
- 24 listopada:**
- otwarcie wystawy „Richard Demarco – obywatel Europy. Przez Żelazną Kurtynę ku nowej Europie”
  - spotkanie z Richardem Demarco „Przez Żelazną Kurtynę”, moderator Zbigniew Makarewicz; Kino Nowe Horyzonty, Wrocław
  - Spotkanie z Timothy Snyderem „Rozmowy o wieku XX”, moderator Jacek Stawiski; Kino Nowe Horyzonty, Wrocław
  - debata „Korzenie wolności” (Mikołaj Ivanov, Andrzej Paczkowski, Timothy Snyder, Jakub Tyszkiewicz, mo-

derator: Jacek Stawiski); Kino Nowe Horyzonty, Wrocław

- spotkanie z zespołem redakcyjnym programu „Kontrasty” – „Media w służbie wolności” (Sigbert Schefke, Joachim Trenkner, Peter Wensierski, moderator: Marek Zając); Kino Nowe Horyzonty, Wrocław

25 listopada

- spotkanie z Richardem Demarco „Droga do Meikle Seggie – poszukiwanie duchownych korzeni współczesnej Europy”, moderator Marek Mutor; kawiarnia festiwalowa – Klub „Konspira”, Wrocław
- wykład Ikjong Joo „Transformacja w Korei w latach 80.”; IH UW, Wrocław
- wernisaż wystawy „Paryska >>Kultura<< Dom i ludzie” połączony z przeglądem filmów o paryskiej „Kulturze”; Kawiarnia CafeTHEA, Wrocław
- dyskusja panelowa „Jak pisać o ludziach Solidaności?” (Krzysztof Grzelczyk, Małgorzata Wanke-Jakubowska, Maria Wanke-Jerie, Antoni Wójtowicz, moderator: Katarzyna Kaczorowska); Klub „Konspira”, Wrocław
- debata „Wyzwanie wolności – Europa po 1989 r.” (Walter Hütter, Adam Pomorski, Wiktor Ross, Aleksander Smolar, moderator: Robert Kostro); Kino Nowe Horyzonty, Wrocław
- film „Komunizm – historia pewnego złudzenia. Upadek” reż. Peter Glotz, Christian Weisenborn, 2006 ; Kino Nowe Horyzonty, Wrocław

26 listopada

- dyskusja panelowa „Korzenie wolności. Paryska >>Kultura<< wobec zmian w Polsce w 1989 roku” (Marek Zieliński, Marek Kornat, Wojciech Sikora, moderator Małgorzata Ptasieńska); Klub „Konspira”, Wrocław
- debata „Nie ma wolności bez Solidarności?” (Ryszard Bugaj, Władysław Frasyniuk, Basil Kerski, Dominika Kozłowska, moderator: Jan Skórzyński); Kino Nowe Horyzonty, Wrocław
- prezentacja dokumentalnego zapisu debaty i dyskusja panelowa „W 25. Rocznicę debaty telewizyjnej Miodowicz-Wałęsa” (Jarosław Flis, Tadeusz Sławek, Henryk Wujec, moderator: Piotr Mucharski); Kino Nowe Horyzonty, Wrocław

27 listopada

- wykład Krzysztofa Siwka „Kuba wobec dekompozycji systemu komunistycznego w państwach Europy Środkowo-Wschodniej po 1989 r.”; Klub „Konspira”, Wrocław
- debata – „Aż zobaczyli ilu ich..” (Leszek Budrewicz, Ákos Engelmayer, Petr Pospichal, moderator: Łukasz Kamiński, Michał Przeperski); Kino Nowe Horyzonty, Wrocław
- spotkanie z Kornelem Morawieckim „Inne spojrzenie”, moderator: Rafał Bubnicki; Kino Nowe Horyzonty, Wrocław

12 grudnia – wystawa o Jerzym Woźniaku została wyróżniona w konkursie CSS Awards

12 grudnia – złożenie kwiatów pod tablicą upamiętniającą bohatera „Solidarności” Piotra Bednarza; Wrocław

13 grudnia – złożenie kwiatów pod pomnikiem-obeliskiem poświęconym „Wszystkim Współtwórcom, Obrońcom i Bohaterom Solidarności” przy skwerze Obrońców „Solidarności” na terenie kampusu Politechniki Wrocławskiej

17 grudnia – rozstrzygnięcie konkursu „Stypendium dla młodego naukowca”

17 grudnia – „Wrocławski Rocznik Historii Mówionej” znalazł się wykazie czasopism punktowanych

29 grudnia – prezentacja komiksu „1241” i spotkanie z autorem – Juliuszem Woźnym; kościół św. Wojciecha, Wrocław

31 grudnia – dystrybucja kwartalnika „Pamięć i Przyszłość” nr 22 „PAŹDZIERN

**Ośrodek
Pamięć i Przyszłość**
www.pamieciprzyszosc.pl